

AORIST

Ivana Brlić-Mažuranić: Priče iz davine (<http://dzs.ffzg.hr/html/Brli2.htm>)

Kako je Potjeh tražio istinu

I.

Bilo je to u vrlo davno doba. Na jednoj krčevini u staroj bukovoj gori živio starac Vjest sa svoja tri unuka. Desilo se, da je starac ostao sam sa svojom unučadi te ih othranio od malena. Bili pak unuci sad već poodrasli momci, djedu do ramena i poviše ramena. Zvali se oni: Ljutiša, Marun i Potjeh.

Jednog jutra u proljeće ustade stari Vjest rano prije sunca, probudi svoja tri unuka i reče im, da idu u šumu, gdje su lani med vadili, i da vide kako li su pčelci prezimili i izlaze li već pčelice od zimskoga sna. Marun, Ljutiša i Potjeh ustadoše, opremiše se i odoše.

Bijaše dobar komad puta do onog mjesta, gdje bijahu pčelci. No sva tri brata poznavahu šumske prolaze, zato udoše sigurno i radosno u šumu. Nego u šumi bijaše još nekud tamno i nemilo, jer sunce još ne bijaše granulo, niti se čule ptice ili zvjerke. Zato postade braći nekako strašno u ovoj tišini, jer se zorom prije sunca rado povlačio šumom sve od krošnje do krošnje, zlobni Bjesomar, vladar svih šumskih bjesova.

Zato braća stadoše jedan drugoga ispitivati: što li sve ima po svijetu? No kako ne bijaše ni jedan od njih još nikada izašao iz one šume, nijesu jedan drugome znali da pripovijedaju o svijetu, i tako se još više obneveseliše. Ele, kako bi se malo obodрили, stadoše oni pjevati i ovako dozivati Svarožića, da izvede sunce:

Moj božiću Svarožiću,
Zlatno sunce, bijeli svijet!
Moj božiću Svarožiću.
Lunajlije, lunej le!

Definicija aorista:

Prošlo svršeno vrijeme. Aorist imaju svršeni (i neki nesvršeni) glagoli koji imaju značenje imperfekta). Tvori se od infinitivne osnove z dvije vrste oznake:

Nastavci s osnovom na samoglasnik:

Jedn. 1. *-ih*
2. -
3. -

Množ. 1. *-smo*
2. *-ste*
3. *-še/-šē*

Nastavci s osnovom na suglasnik:

Jedn. 1. *-oh*
2. *-e*
3. *-e*

Množ. 1. *-osmo*
2. *-oste*
3. *-oše/ošē*

Aorist pomoćnih glagola *biti* i *htjeti*:

lice	jednina	množina	lice	jednina	množina
1.	<i>bih</i>	<i>bismo</i>	1.	<i>htjedoh</i>	<i>htjedosmo</i>
2.	<i>bi</i>	<i>biste</i>	2.	<i>htjede</i>	<i>htjedoste</i>
3.	<i>bi</i>	<i>bi/biše</i>	3.	<i>htjede</i>	<i>htjedoše</i>

Vježba 1:

Stavite glagole u zagradama koji su zapisani u infinitivu u aorist!

1. _____ (govoriti) li ti njemu o tome.
2. _____ (pisati) li Marku?
3. Bilo je dobro, ali kratko _____ (trajati).
4. _____ (mučiti) ga dugo.
5. _____ (zadržati) nas dva sta u razgovoru.

(Dragutin Raguž: Praktična hrvatska gramatika, Medicinska naklada, Zagreb, 1997, str. 181-182.)

DOMAĆA ZADAĆA

Vježba 2:

Rečenice koje su napisane u perfektu stavite u aorist!

1. Marina je pogledala kroz prozor. _____
2. Mirko je pao na glavo. _____
3. Autobus je stao na autobusnoj stanici. _____
4. Majka im je spremila večeru. _____
5. Jasmina je poljubila Jovana. _____

Vježba 3:

Odaberite 5 proizvoljnih glagola koje prije još nismo spominjali i napravite iz njih rečenice u aoristu!